

**ZA VSE NOVOSTI, TUDI GLEDE
PRIHODA VEČJEGA ŠTEVILA
BEGUNCEV V IN SKOZI SLOVENIJO,
PROSIMO OBIŠČITE WWW.AMNESTY.SI**

PRAVICE BEGUNCEV

POTEM KO SO SI EVROPSKE DRŽAVE Z REDKIMI IZJEMAMI ZADNIH NEKAJ LET GLEDE VEDNO VEČJEGA ŠTEVILA BEGUNCEV IN MIGRANTOV, ZLASTI Z OD VOJNE OPUSTOŠENIH OBMOČIJ, ZATISKALE OČI IN UŠESA – KAR SE JE POSEBEJ TRAGIČNO KAZALO V SMRTNIH ŽRTVAH V SREDOZEMSKEM MORJU – SE JE POLETI 2015 IZKAZALO, DA TAKŠNA BREZBRIŽNOST NE BO VEČ MOGOČA. EVROPA JE NA POPRAVNEM IZPITU IN ZELO SE MORA POTRUDITI.

www.amnesty.si

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Po mednarodnem begunskem pravu so države dolžne zaščititi ljudi, ki bežijo pred preganjanjem (npr. zaradi narodne pripadnosti ali političnega prepričanja) ter pred oboroženim nasiljem in vojnami. Ta pravni in civilizacijski standard je bil izoblikovan po drugi svetovni vojni, ko je bila tudi Evropa polna beguncev. Od takrat na svetu še ni bilo toliko ljudi, ki so prisiljeni bežati v strahu za varnost in življenje, kot jih je danes. Po podatkih Agencije ZN za begunce (UNHCR) je danes v svetu skoraj **60 milijonov** ljudi moralo zbežati s svojih domov, med njimi je **19,5 milijona beguncev**, ostali so notranje razseljeni (to pomeni, da so morali zbežati, a so ostali znotraj svoje države). Kar 86 odstotkov beguncev gostijo države v razvoju.

V prvih osmih mesecih leta 2015 je EU doseglo več kot 350.000 ljudi, ki so iskali zaščito ali boljše življenje. Zgolj na grške otoke jih je prispelo več kot 240.000, skoraj 90 odstotkov iz od vojne razdejanih Sirije, Afganistana in Iraka. Kljub temu, da je bilo to mogoče predvideti, so bile evropske države nepripravljene in so se nekatere odzvale neprimerno in nehumano. Boleče se je tudi pokazal neuspeh evropskega skupnega azilnega sistema; njegova značilna točka je t. i. **Dublinska uredba**. Ta določa, katera država je odgovorna za obravnavo prošnje za azil – navadno je to prva država, kjer je prosilec vstopil v EU. Če tak prosilec odide naprej v drugo državo EU, ga lahko ta vrne. Predpostavka je, da vse države članice zagotavljajo podobno stopnjo zaščite – kar pa v praksi ni res.

KDO JE, KAJ JE ...?

Prosilec za azil oz. mednarodno zaščito: oseba, ki želi pridobiti status begunca v neki državi, ki ni njena domača. Razlog za prošnjo za azil je običajno kršenje človekovih pravic prosilca v njegovi domači državi, kjer je lahko ogroženo tudi njegovo življenje. **Begunec** je torej oseba, ki zaradi tega dobi zaščito neke druge države.

Prepoved vračanja: država begunca ali prosilca za azil ne sme vrniti v državo, kjer sta njegovo življenje ali svoboda ogroženi.

Konvencija ZN o statusu beguncev iz leta 1951 je ključni dokument mednarodne zaščite beguncev.

(Ekonomski) migrant je oseba, ki potuje v druge države ali območja, da si izboljša materialne ali socialne

razmere. Čeprav je ta priloga namenjena beguncem, ne pozabimo, da so države dolžne spoštovati človekove pravice migrantov. Prevečkrat tudi spregledamo, da k njihovem slabšemu materialnemu položaju pomembno prispevamo tudi v t. i. zahodnem svetu, med drugim z neodgovornim potrošništvom.

KDO GOSTI SVETOVNE BEGUNCE?

ZAKAJ LJUDE BEŽIJO?

Pred vojnami, oboroženim nasiljem, preganjanjem.

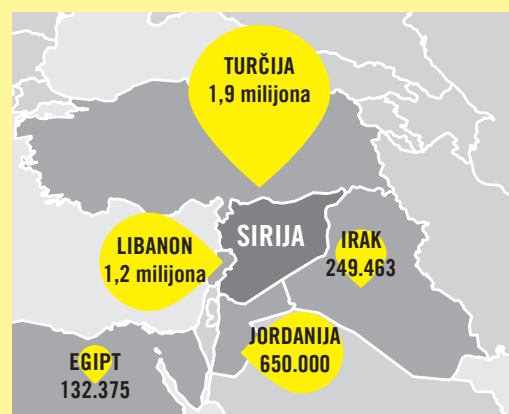
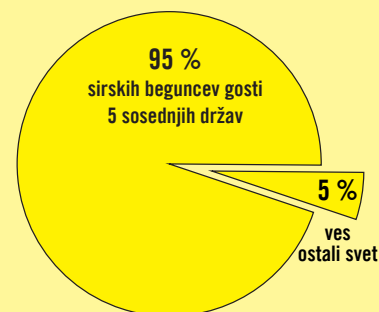

BEGUNCI IZ SIRIJE

Od začetka konflikta v Siriji je bilo ubitih okoli 220.000 ljudi; 12,8 milijona jih znotraj države nujno potrebuje humanitarno pomoč. Več kot 50 odstotkov sirskega prebivalstva je razseljenega.

Več kot 4 milijone beguncev iz Sirije (95 odstotkov) je le v petih državah: Turčiji, Libanonu, Jordaniji, Iraku in Egiptu.

Agencija ZN za begunce je ocenila, da bi bilo treba iz omenjenih 5 držav preseliti drugam 400.000 beguncev, ki pripadajo posebej ranljivim skupinam (bolni, žrtve mučenja, posilstev ...). Ves svet skupaj je ponudil 104.410 mest. To predstavlja le 2,6 odstotka skupnega števila štirih milijonov beguncev, ki jih gosti 5 omenjenih držav.

NAJVEČJE SRAMOTE EVROPE, EU IN POSAMEZNIH DRŽAV

Namesto da bi EU sprejela pošten del skrbi za svetovne begunce, so se njeni voditelji osredotočali na nadzor meja, gradnjo ograj ali vključevanje sosednjih držav kot nekakšnih vratarjev.

1 EU je dopustila ogromno **smrtnih žrtev v Sredozemskem morju**, preden je spomladi letos učinkovito okrepila operacije iskanja in reševanja.

Številni so življenje izgubili na drugačne načine, npr. v prenatrpanih tovornjakih. Do sredine septembra 2015 je ob poskusu, da bi dosegli varnost v Evropi, umrlo že skoraj 2900 ljudi.

Kaj bi morala EU narediti?

Ponuditi **več varnih in zakonitih poti**, ki bi jih lahko uporabili begunci, da bi pridobili zaščito: preseljevanje, humanitarni sprejem beguncev, humanitarne vize, združevanje družin ...

2 **Prisilna vračanja:** v vrsti evropskih držav so v preteklih letih ljudi, ki so prispeli na njihove meje, prisilno vračali nazaj, ne da bi preverili, ali potrebujejo mednarodno zaščito.

Ta prisilna vračanja so se pogosto izvajala nasilno, z zlorabo človekovih pravic. Amnesty International je prakso prisilnih vračanj zabeležila v Grčiji, Bolgariji, Makedoniji in Srbiji.

3 **Nasilje, kršitve človekovih pravic, ograje:** Makedonija je avgusta 2015 zoper begunce uporabila celo šok granate, z Madžarske prihajajo navedbe o uporabi solzivca in pretepanju.

Raziskovalci Amnesty so tam naleteli na ljudi, ki so jih pridržali brez hrane in vode. Madžarske oblasti so na meji s Srbijo postavile ograjo iz bodeče žice.

To me spominja na Sirijo. Plaši otroke; nikoli si ne bi mislila, da bom na to naletela v Evropi. Nikoli, nikoli ...

Mama štirih otrok iz Damaska ob zvokih šok granat na makedonski meji.

4 **Slabe razmere v sprejemnih centrih:** še pred velikim porastom števila beguncev leta 2015 na t. i. Balkanski poti je Amnesty opozarjala na slabe razmere, v katerih se v nekaterih evropskih državah znajdejo begunci.

Med njimi je bila, recimo, tudi Makedonija, za katero smo spomladi 2015 sprožili celo nujno akcijo. V sprejemnem centru za tujce Gazi Baba v Skopju je bilo pridržanih več sto ljudi, večinoma iz Sirije (čeprav je avtomatičen pripor iskalcev azila nezakonit!). Po besedah prič so bili za 300 moških na voljo en delujoč tuš in dve stranišči. Slabe razmere so (bile) tudi v Bolgariji – tako zelo, da je Agencija ZN za begunce že leta 2014 pozvala države EU, naj prenehajo z vračanjem iskalcev azila v to državo.

Poleti 2015 so se drastično poslabšale tudi razmere na grških otokih, zlasti Kosu in Lezbosu. Od 1. do 24. avgusta je na Lezbos prišlo več kot 33.000 beguncev in migrantov. Razmere so bile grozljive – prenatrpanost, nečistoča, nezadostna opremljenost. Skoraj neverjetno je tudi, da so bili na voljo le štirje avtobusi za stotine ljudi, ki so prihajali na obale in jih je čakala 70 kilometrov dolga pot do sprejemnega centra na drugem koncu otoka ...

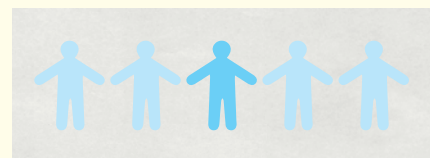
»Moral bi hoditi v 4. razred, a po koncu prvega razreda je na mojo šolo padla bomba.«

Iz pogovora s sirskim begunskim otrokom v Logatecu

5 **Nesolidarnost s preostankom sveta in znotraj EU:** države članice so ponudile le malo mest za preselitev sirskih beguncev iz držav zunaj EU (npr. iz Libanona).

Najbolj se je sicer izkazala Nemčija, ki se je zavezala sprejeti 35.000 sirskih beguncev (podatki september 2015). Na večjo solidarnost držav članic sta zaman računali tudi mejni državi EU, Grčija in Italija.

SKORAJ VSAK PETI PREBIVALEC V LIBANONU JE SIRSKI BEGUNEC.

Še en podatek kaže na nesolidarnost, in to je nizka pomoč za begunce zunaj EU. Zgovorno je, da je humanitarni apel ZN državam, naj donirajo za sirske begunce, prejel le 40 odstotkov sredstev.

To pomeni, da ni dovolj denarja za hrano, namestitve, zdravstvo in izobraževanja ... Najbolj ranljivi begunci v Libanonu dobijo tako manj kot pol dolarja na dan za hrano.

Globalna humanitarna skupnost je 'finančno zlomljena'.

Visoki komisar ZN za begunce Antonio Guterres

REFUGEES WELCOME

Foto: AI

KAJ DELAMO NEVLADNE ORGANIZACIJE?

Preko 20 nevladnih in humanitarnih organizacij se nas je povezalo; pripravile smo zahteve in priporočila za slovenske oblasti, obenem pa se tudi dogovorile glede usklajenega sodelovanja, kjer je to smiselno. Ker smo organizacije različne – z vidika načinov delovanja, kapacitet in znanj – je bil eden naših prvih korakov, da smo popisale svoje aktivnosti. To je dragocena informacija za prebivalce, da vidijo, kje in kako lahko pomagajo, pa tudi, kaj lahko pričakujejo od nas. Hkrati nam omogoča usklajeno delovanje, učinkovito usmerjeno v zagotavljanje najvišje zaščite beguncev.

Preverite seznam aktivnosti in se nam pridružite! Objavljen je na naši spletni strani in ga redno posodabljam: www.amnesty.si/pregled-nvo-begunci.

V Amnesty International Slovenije se osredotočamo na spremljanje/monitoring razmer, priporočila oblastem, osveščanje in odnose z javnostmi, učenje človekovih pravic, aktivizem, podpiranje drugih nevladnih organizacij pri njihovem delu ...

ODGOVARJAMO NA VAŠA VPRAŠANJA

Štiri NVO smo septembra pripravile izobraževalno-informativno srečanje

za medije, na katerem smo predstavili osnovne pravne pojme in situacijo glede beguncev. Zbrane informacije, primerne tudi za ostale, ki jih področje zanima, smo objavili na spletu: www.amnesty.si/info-begunci.

Tam so med drugim objavljene definicije osnovnih pojmov, podrobna informacija o postopku pridobitve mednarodne zaščite v Sloveniji, informacije o azilnem domu, pravicah prosilcev za mednarodno zaščito in integraciji v Sloveniji ter zbir informacij v zvezi s poročanjem o beguncih.

Ton poročanja je pomemben! Begunci in iskanci azila so ljudje, ki so živeli povsem običajno življenje – dokler jim ga ni prekinila npr. vojna. Hodili so v šole in službe, gradili kariero, se zaljubljali in razhajali, kuhali za svoje bližnje, odhajali na počitnice ... Žal se vse prevečkrat v novicah in pogovorih to pozablja, zreducirani so zgolj na identiteto begunca. V zvezi z njimi se pojavljajo izrazi, kot so bremena, valovi, navali, pritisk, nevarnost itd. Takšno predstavljanje lahko vpliva na dojetje javnosti in prispeva k nestrpnosti in nepotrebni strahu. Vloga medijev, ki so v vlogi posredovalca informacij za širšo javnost, je nadvse pomembna pri vzpostavljanju strpnega ozračja.

DELO Z MLADIMI

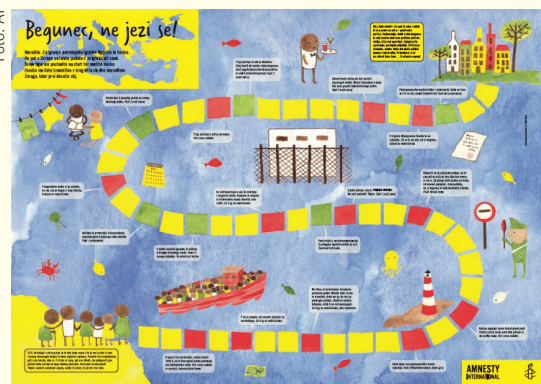
Kot običajno za vsa naša prizadevanja je pomemben del našega dela za pravice

beguncev in migrantov tudi učenje človekovih pravic skozi Šolo človekovih pravic.

Če delate z mladimi, smo za vas pripravili predlog aktivnosti. Z mlajšimi lahko, na primer, izvedete kratko delavnico ali pogovor, potem pa zaigrate namizno igro, pri kateri se bodo igralci vsaj simbolno prelevili v begunce. Met kocke bo določil njihovo »usodo«, saj se bodo glede na vržene pike prestavljali po polju proti cilju, to je begunski status, a bodo pri tem naleteli na takšne ovire, na kakršne naletijo resnični begunci. Zanje bo konec igre polje »čoln se je prevrnil«; za 3400 ljudi v letu 2014 pa je to pomenilo smrt ...

Če želite naročiti namizno igro za svoje delo z mladimi, nam, prosimo, pišite. Kontakt najdete na sola.amnesty.si, kjer so objavljene tudi dodatne informacije in vsebine za predstavitev področja mladim skozi pedagoško delo, vključno z vprašanji in odgovori.

Foto: AI

Skozi namizno igro lahko mladi spoznajo, s kakšnimi ovirami se morajo spopadati begunci na poti do varnosti.

PRIDRUŽITE SE, UKREPAJTE!

V času priprave te priloge za tisk so v Slovenijo in skozi njo pričele prihajati prve večje skupine beguncev. V Amnesty International Slovenije situacijo budno spremljamo, tudi na terenu. Za vse informacije v zvezi z aktualnim dogajanjem in našimi akcijami spremljajte našo spletno stran www.amnesty.si. Tam bodo objavljene tudi vse aktualne peticije oz. apeli.